

رسول چوپانی
پزشک، عضو انجمن تحقیقات طب سنتی ایران
مرکز رشد استعداد های درخشان
دانشگاه علوم پزشکی تهران

ناشی از اعراض نفسانی

Psychogenic Fever

یک از این تب ها را مورد بررسی قرار داده و علائم و روش درمان هر یک را به زیبایی بیان کرده است. و حتی چنان دقت عملی بکار برده که وجود افتراق تب ناشی از غم و با تب ناشی از هم را (که اشتباهاً معادل هم بکار می روند) به نحو بسیار جالبی مطرح نموده است.

جرجانی هم پس از تقسیم بندی تب های ناشی از اعراض نفسانی در مورد علائم تب ناشی از خشم می گوید: علامت آن، آنست که چشم ها سرخ و بیرون خاسته شود و رنگ روی نیز سرخ شود در بیشتر وقتها، و گوشت روی و رگ های گردن دمیده و برخاسته شود، و اگر خشم از کاری باشد که بیمی و هراسی با وی باشد، رنگ روی زرد گرداند، و بسیار باشد که دست و اندامها بلرزد و سبب آن، ضعف طبیعت باشد یا رطوبتی که حرارت خشم آن را بگذارد و بجنباند و بول گرم و رنگین شود و نبض شاهرگ و متواتر و متملی باشد.

با سیر بیشتر و عمیق تر در منابع طب سنتی متوجه می شویم حکمای عالیقدر ما در مورد تبها چنان با دقت و عمق نظر، آنها را تقسیم بندی کرده و راه های تشخیص و درمان آنها را بیان کرده اند که امروزه نیز حتی با وجود انواع آنتی بیوتیکها، می تواند در برخی موارد، مشکل گشای متخصصین عفونی باشد.

پس بیایید چشم ها را شسته و با دید تازه ای به منابع طبی چند هزار ساله خود نظر افکنده و با بررسی عالمانه و بدون تعصب، از ایده های حکمای فرزانه مان در مسیر تحقیقات پژوهشی بهره لازم را ببریم و اینگونه نباشد که با ملاحظه پدیده های جدید در پزشکی آه از عمق جانمان برآید که:

ای وای، این همان مطلبی است که بوعلی صد ها سال قبل در قانون بیان کرده است.

می گرفت، از شر تب خلاصی یافته بود! در دوره تحصیل در دانشگاه هر چند بصورت تئوری و پراکنده اشاره مختصری به چنین تب هایی می شد ولی به ندرت، در مرحله عمل اساتید ما به این مسئله توجه می کردند.

Psychogenic fever و در اصطلاح طب سنتی تب ناشی از اعراض نفسانی در اکثر اوقات برای پزشکان واژه های غریبی هستند و اگر هم بصورت اجمالی با آن آشنا باشند ولی در تشخیص افتراقی تب ها، بصورت جدی مطرح نمی کنند.

شاید اگر دو سه دهه پیش با پزشکان، در مورد تب ناشی از ترس و غم و ... صحبت می شد به دیده تمسخر نگرسته و آن را غیر علمی قلمداد می کردند در صورتی که امروزه ثابت شده که حدود بیست درصد از موارد تب با علل ناشناخته را، Psychogenic fever تشکیل می دهد. و با مروری در سایتهای پزشکی، به بیماران متعددی برخورد می کنیم که پس از سال ها تب و ناراحتی با تشخیص تب سایکوزنیک به راحتی درمان شده اند.

ما در حالی که در قرن بیست و یکم از تب سایکوزنیک صحبت می کنیم و آن را یک پدیده تقریباً نو در پزشکی مطرح می کنیم که قرن ها قبل حکمای ما از جمله بوعلی، جرجانی، عقیلی و دیگران تب ناشی از اعراض نفسانی را به خوبی می شناخته و علائم روش های تشخیصی و درمانی آنها را به صورت کامل در آثارشان توضیح داده اند که به چند مورد از آنها اشاره می کنم.

بوعلی در کتاب چهارم از فن اول در قانون در مبحث حمیات، تب های ناشی از اعراض نفسانی را به تب های ناشی از غم، هم، فکر، غضب، سهر، نوم، فرح، فزع و تعب تقسیم کرده سپس هر

شاید اگر دو سه دهه پیش با پزشکان، در مورد تب ناشی از ترس و غم و ... صحبت می شد به دیده تمسخر نگرسته و آن را غیر علمی قلمداد می کردند در صورتی که امروزه ثابت شده که حدود بیست درصد از موارد تب با علل ناشناخته را، Psychogenic fever تشکیل می دهد.

اصطلاح Psychogenic fever را اولین بار حدود ده سال پیش از زبان پیر زنی شنیدم که نوه تب دارش را برای معالجه پیش من آورده بود. مادر بزرگ پیر با لحن مطمئنی به من می گفت که نوه شیرینش بعد ترس از سگ، دچار تب شده است. و من در حالیکه در درون هیچ اعتنائی به گفته های آن مادر بزرگ با تجربه نداشتم مشغول معاینه کودک شده و سپس با تشخیص عفونت ویروسی شروع به نوشتن استامینوفن و ... کردم.

چند روز بعد دوباره شاهد مراجعه مجدد پیر زن مهربان همراه نوه اش شدم که صورت سرخ و تب دار بیمار، حکایت از عدم بهبودی او می کرد. بار دیگر مادر بزرگ اصرار داشت که علت بیماری نوه اش ترس او بوده، ولی من دوباره بدون توجه به گفته های وی مشغول معاینه شده و بعد از آن نیز بیمار را با نسخه ای دیگر، که این دفعه حاوی آنتی بیوتیک نیز بود روانه داروخانه کردم.

روزها گذشت و بعد از چند هفته که پیر زن برای بیماری خودش مراجعه کرده بود جوای حال نوه اش شدم و در عین حال انتظار داشتم مادر بزرگ قدرشناس، بخاطر تشخیص و درمان صحیح نوه اش مرا تحسین نیز بکند، ولی اینطور نشد چون داروهای تجویزی من تأثیری در بهبودی کودک نگذاشته بود، بلکه وی با استفاده از گیاهی بومی، که برای درمان ترس مورد استفاده قرار